

Da Grev Gert var slået ihjel, vendte hans hær hærgende hjem og efterlod mange af de skatter, som de ellers havde opkrævet. En del af den tyske lejhær blev dog dræbt af jyderne, som efter Niels Ebbesens dristige vovestykke, atter fattede mod.

Niels Ebbesens eftermæle

Niels Ebbesen døde sammen med 2.000 andre i slaget ved Nonnebjerg ved Skanderborg Slot den 2. november 1340. Sammen med en bonde- og rytterhær, belejrede han slottet, og forsøgte at jage de holstenske besættere ud. Han kæmpede hårdt, men forgæves.

Efter at Niels Ebbesen havde myrdet Grev Gert, blev der, den 22. april 1340, indgået et forlig i Spandau ved Berlin. Her besluttedes det, at Valdemar skulle være konge. Han fik landet nord for Limfjorden; resten af Nørrejylland kostede ham 35.000 mark sølv. Valdemar Atterdag solgte endvidere Estland for 10.000 mark sølv i 1346. Disse handler medførte, at størstedelen af riget vest for Øresund var i den danske konges besiddelse omkring 1350. Hvad der startede som et blodbad i et sovekammer i 1340, medførte, at det danske rige igen blev samlet under en dansk konge.

Den moderne fortælling om Niels Ebbesen

Niels Ebbesens status som nationalhelt førtes ind i det litterære 20. århundrede, da Kaj Munk under Besættelsen skrev skuespillet "Niels Ebbesen". Skuespillet udkom i april 1942 og blev straks beslaglagt af tyskerne; imidlertid var 14.000 kopier nået ud til boghandlerne og Kaj Munk rejste rundt med værket og læste op. Niels Ebbesen i Munks skuespil er mest indstillet på at passe sin daglige dont. Men så kommer Grev Gert, overtager gården uden modstand; jævnfør 9. april 1944. Niels Ebbesen opdager dog konsekvenserne af hans eftergivenhed, da Grev Gert fremturer i overmod. men nu træder Niels Ebbesen i karakter, og det kommer til et opgør mellem dansk og tysk. Det ender, helt i overensstemmelse med den oprindelige fortælling med, at Niels Ebbesen dræber greven, "For frie må vi være for at leve".

På trods af de godt 600 år, der skiller den oprindelige fortælling om Niels Ebbesen fra Kaj Munks skuespil, er der et fremtrædende fællestræk; nemlig drømmen om, at livet måske kan blive lykkeligere, end det er. Det er en beretning om en friheds- og folkehelt, der gennem sine heltmodige gerninger formåede at frigøre Danmark fra fremmede besættere og derigennem samle hele folket.

Der er gratis adgang til frisen om Niels Ebbesen i Cirkusmuseets åbningstid:

Hovedporten 6
2650 Hvidovre

Læs mere om Historien i Gaden på
www.forstadsmuseet.dk

FORSTADSMUSEET

Frisen om Niels Ebbesen

malet af Anders Gudmundsen-Holmgreen

HISTORIEN I GADEN

Lige under loftet i et rum på Cirkusmuseet findes en vægfrise, der fortæller en historie om kampen for national uafhængighed og skabelsen af en nationalhelt, der igennem flere århundreder har stået som et symbol på dansk modstand mod tyskerne og kampen for selvstændighed og frihed.

Cirkusmuseet ligger i Avedørelejren, der blev opført i perioden mellem 1911-1913. En af hovedbevæggrundene for opførelsen af lejren var nederlaget i Den Slesvigske Krig i 1864, hvor Danmark mistede Sønderjylland helt op til Kongeåen. Efter opgivelsen af Københavns Befæstning blev det besluttet, at man skulle have en større hærstyrke på Sjælland, der skulle trænes i fire nye uddannelseslejre; Avedørelejren var en af disse fire. Bygningen, som Cirkusmuseet ligger i, var oprindeligt administrationsbygning, mens rummets oprindelige anvendelse er ukendt. Men der kan dog ikke herske tvivl om, at det dominerende fjendebillede, tyskerne, har spillet en stor rolle i motivvalget, som blev sagaen om Niels Ebbesen.

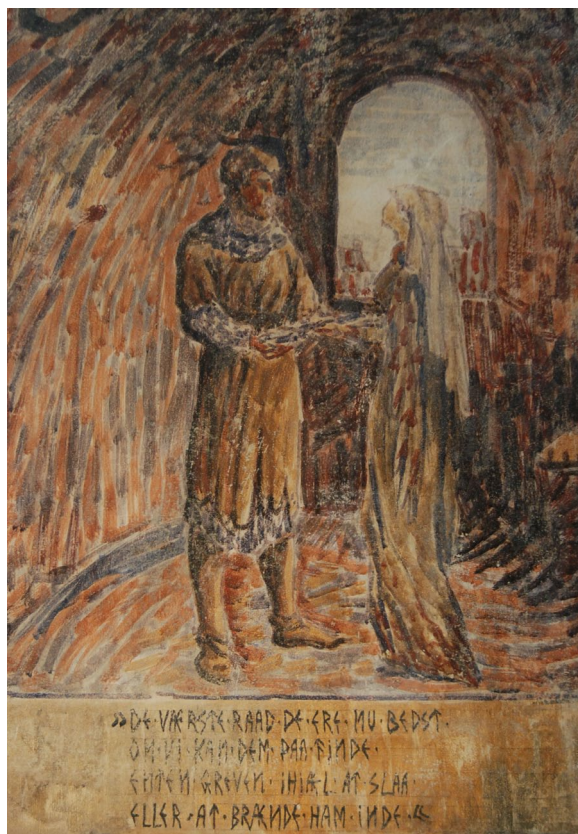
Anders Gudmundsen-Holmgreen

Frisen blev malet af Anders Gudmundsen-Holmgreen den 11. november 1913. Anders Gudmundsen-Holmgreen levede 1892-1967 og malede ofte mytologiske motiver. Han var optaget af kompositionelle problemer og beskæftigede sig indgående med bevægelse i de malede figurer, hvilket især kan bemærkes i rytterfigurerne i frisen. Han arbejdede desuden en del med træsnit. Samlet set kan hans værker, uanset medie, karakteriseres gennem en humoristisk tilgang samt fortælleglæde.

Sagaen

Fortællingen om Niels Ebbesens heltemodige bedrift blev først beskrevet i den samtidige Jyske

Krønike fra omkring 1342 og blev hurtigt til en yndet historie. Omkring 1580 blev fortællingen til en folkeviser, der dog først blev nedskrevet i midten af det 18. århundrede.

Niels Ebbesen

Niels Ebbesen var en jysk væbner, der dræbte Grev Gerhard den 3. af Holsten i Randers den 1. april 1340. I folkevisen blev Grev Gerhard til det mere mundrette Grev Gert. Danmark var på dette tidspunkt uden konge, pantsat til tyske grever. Jylland havde Grev Gert fået, og han benyttede det til at kræve ublu skatter af jyderne. Dette førte til, at der ulmede en oprørstrang, som Grev Gert besluttede

sig for at slå ned, hvorfor han hvervede en hær på 11.000 mand og drog til Jylland.

Grev Gert nåede til Randers, hvor han stævnedes Niels Ebbesen og forlangte, at denne gik i hans tjeneste. Niels nægtede, blev dømt fredløs og beordret at forlade landet inden en uge. I modsat fald, ville han blive hængt. Niels opfattede greven som fjende af fædrelandet og svor at vende tilbage og dræbe ham.

Den 1. april 1340 befandt Grev Gert sig i Randers sammen med en legehær på 4.000 mænd. Med sine 47 mænd, trængte Niels Ebbesen ind i grevens sovekammer og slog ham ihjel ved at hugge hans hoved af over sengehesten. Niels og hans mænd slap væk over Randers Bro med Svend Trøsts hjælp. Efter at de var redet over broen, kastede Svend de løsnede planker i vandet, hvilket umuliggjorde forfølgelsen.

Skabelsen af en folkehelt

Billedet herover viser en fattig kvinde, der giver Niels et af sine to brød, hvilket understreger opfattelsen af Niels Ebbesen som en dansk folkehelt. Selv den fattigste ville vise ham taknemmelighed.